

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

МАР'ЯНОВИЧ МАРИНА ЕДУАРДІВНА

УДК 336.02.33.025

**ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Лук'яненко Ірина Григорівна,
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
завідувач кафедри фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Колосова Вікторія Павлівна,
Національний інститут стратегічних досліджень,
головний консультант відділу нових викликів

кандидат економічних наук,
Нечипоренко Аліна Володимирівна,
Університет державної фіскальної служби
України, доцент кафедри фінансів

Захист відбудеться 22 жовтня 2020 року о 16 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.055.03 у Київському національному торговельно-економічному університеті за адресою: 02156, м. Київ, вул. Кіото, 21, корпус Д, ауд. Д-221.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Київського національного торговельно-економічного університету за адресою: 02156, м. Київ, вул. Кіото, 19.

Автореферат розісланий 21 вересня 2020 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Г. В. Кучер

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Схвалення Цілей сталого розвитку ООН як нової парадигми розвитку суспільства у двадцять першому столітті актуалізувало проблему розвитку системи державної підтримки забезпечення сталого розвитку. Для вирішення складних та вагомих завдань, що постали у цій сфері перед країнами світу, виникла необхідність перегляду національних прогностичних та програмних документів, зокрема, в частині забезпечення пріоритетного розвитку інфраструктури, критичної для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР), та удосконалення механізмів державної підтримки у цій сфері. Особливої актуальності ці питання набули для країн, які мають застарілу й нерозвинену інфраструктуру та обмежений потенціал державного та місцевих бюджетів. Для таких країн важливим завданням стає підвищення ефективності використання бюджетних коштів та коштів, залучених від міжнародних фінансових організацій (МФО), що спрямовуються на інфраструктурний розвиток, а також стимулювання залучення приватних фінансових ресурсів до створення сучасної інфраструктури на умовах державно-приватного партнерства. До даного кола країн відноситься й Україна, яка визначилася з національними завданнями щодо досягнення Цілей сталого розвитку та індикаторами їх виконання. Зазначене обумовило необхідність удосконалення інституційного та фінансового забезпечення сталого розвитку.

Україна має розвинуту та логічну систему управління державними капітальними видатками, яка надає змогу здійснювати підтримку реалізації важливих для держави проєктів розвитку інфраструктури шляхом повного або часткового їх фінансування з залученням коштів державного та/або місцевих бюджетів, а також за рахунок запозичень, що здійснюються державою в рамках програм МФО. Не зважаючи на те, що в країні створено інституційну основу залучення приватних фінансових ресурсів на умовах державно-приватного партнерства, все ще відчувається відсутність ефективних механізмів державної фінансової підтримки у цій сфері, що не стимулює до інвестування у проєкти, пріоритетні з огляду на досягнення Цілей сталого розвитку. Відповідно, перед державою постає важливе науково-прикладне завдання щодо удосконалення системи державної фінансової підтримки забезпечення сталого розвитку.

Серед вагомих наукових досліджень у сфері удосконалення системи фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку країни та розбудови методологічних підходів щодо підвищення ефективності управління державними фінансами можна назвати праці І. Запатріної, М. Карліна, В. Колосової, М.Кужелева, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, І. Луніної, І. Лютого, А.Мазаракі, А. Нечипоренко, Д. Полозенка, Л. Сідельникової, В. Федосова, І.Чугунова та інших.

Разом з тим, недостатньо дослідженими є питання удосконалення системи державної фінансової підтримки забезпечення сталого розвитку на

засадах Цілей сталого розвитку. Зазначене свідчить про актуальність дисертаційної роботи та обумовило визначення її мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Національного університету «Києво-Могилянська академія»: «Методологія та економіко-математичній інструментарій оцінки впливу тіньової економіки та дисбалансів на ринку праці на фінансову стабільність та економічне зростання в Україні» (номер державної реєстрації 0117U004233), у межах якої автором запропоновано напрями удосконалення державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства в контексті ЦСР; та відповідно до плану науково-дослідних робіт Київського національного торговельно-економічного університету «Фінансова стратегія суспільного розвитку» (номер державної реєстрації 0118U000047), де автором розкрито основні підходи щодо визначення ефективності фінансових механізмів забезпечення сталого розвитку в контексті досягнення національних Цілей сталого розвитку в Україні.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень державного фінансового забезпечення сталого розвитку.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сутність формування системи державного фінансового забезпечення сталого розвитку, механізмів державної фінансової підтримки здійснення державно-приватного партнерства;

- удосконалити підходи до розвитку фінансового забезпечення планування сталого розвитку;

- узагальнити та систематизувати досвід застосування національних індикаторів Цілей сталого розвитку для оцінки ефективності видатків бюджету у країнах із розвинутою та трансформаційною економікою;

- удосконалити основні засади щодо формування державної фінансової політики розвитку суспільно значимої інфраструктури;

- розвинути підходи до підвищення ефективності використання запозичень міжнародних фінансових організацій, інституційної спроможності органів публічного управління;

- удосконалити методологічні підходи до запровадження у процес планування державних капітальних видатків дієвих фінансових механізмів реалізації інфраструктурних проєктів;

- розвинути положення до оцінки фінансового потенціалу та ролі приватного сектору в країнах з трансформаційною економікою у забезпеченні сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є державне фінансове забезпечення сталого розвитку.

Предметом дослідження є теоретичні засади та механізми формування системи державного фінансового забезпечення сталого розвитку.

Методи дослідження. У роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Системний та структурний методи використано при розкритті сутності формування системи державного фінансового забезпечення сталого розвитку, механізмів державної фінансової підтримки здійснення державно-приватного партнерства. За допомогою порівняльного та факторного методів узагальнено та систематизовано зарубіжний досвід застосування національних індикаторів Цілей сталого розвитку для оцінки ефективності видатків бюджету. На основі методів узагальнення, синтезу та наукового абстрагування розвинуто підходи до підвищення ефективності використання запозичень міжнародних фінансових організацій, інституційної спроможності органів публічного управління, удосконалено основні засади щодо формування державної фінансової політики розвитку суспільно значимої інфраструктури.

Інформаційну базу дослідження становили програмні та аналітичні документи регіональних комісій Організації Об'єднаних Націй щодо сталого розвитку на принципах ЦСР, законодавчі та нормативно-правові акти України з питань управління сталим розвитком, державними капітальними видатками, реалізації проєктів в рамках програм міжнародних фінансових організацій та на умовах державно-приватного партнерства, аналітичні та статистичні матеріали Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:
вперше:

– розкрито сутність формування системи державного фінансового забезпечення сталого розвитку, що полягає у сукупності створення інституційних засад в сфері стратегічного економічного розвитку на державному і місцевому рівні та забезпечення ефективного використання бюджетних коштів і приватних інвестицій задля досягнення національних Цілей сталого розвитку, у тому числі удосконалення механізмів державної фінансової підтримки здійснення державно-приватного партнерства, надання державних гарантій, запровадження довгострокових бюджетних зобов'язань при застосуванні відповідного фінансово-бюджетного механізму для реалізації суспільно значимих проєктів;

удосконалено:

– підходи до розвитку фінансового забезпечення планування сталого розвитку, зокрема, шляхом посилення прозорості та координуючої функції держави щодо досягнення Цілей сталого розвитку, удосконалення системи

фінансового моніторингу та контролю у цій сфері, підвищення фінансової спроможності органів публічного управління;

– основні засади щодо формування державної фінансової політики розвитку суспільно значимої інфраструктури, наявність якої є необхідною умовою досягнення національних індикаторів Цілей сталого розвитку, визначення відповідних джерел фінансування;

– методологічні підходи до запровадження у процес планування державних капітальних видатків дієвих фінансових механізмів реалізації інфраструктурних проєктів, що підвищить ефективність використання бюджетних коштів;

дістало подальшого розвитку:

– узагальнення та систематизація досвіду застосування національних індикаторів Цілей сталого розвитку для оцінки ефективності видатків бюджету у країнах із розвинутою та трансформаційною економікою, що може стати основою для запровадження у бюджетний процес світових практик державної фінансової підтримки сталого розвитку;

– підходи до підвищення ефективності використання запозичень міжнародних фінансових організацій, забезпечення соціально-економічного розвитку країни з урахуванням національних завдань щодо досягнення Цілей сталого розвитку, підвищення інституційної спроможності органів публічного управління;

– положення до оцінки фінансового потенціалу та ролі приватного сектору в країнах з трансформаційною економікою у забезпеченні сталого розвитку, у тому числі в частині формування відповідної інфраструктури в сфері життєзабезпечення, наявність якої суттєво впливає на стан навколишнього середовища та якість життя населення.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи, що розкривають сутність державного фінансового забезпечення сталого розвитку мають практичне значення у процесі підвищення інституційної спроможності органів публічної влади у сфері управління інвестиціями, забезпечення соціально-економічного розвитку країни.

Основні наукові результати дисертаційної роботи використано Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України при розробці методики аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства відповідно до Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 № 384 (довідка від 29.05.2020 № 3903-04/33772-07), Академією публічно-приватного партнерства при проведенні оцінки фінансових механізмів державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства для реалізації проєкту «Впровадження системи фіксації порушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі у місті Києві», а також

при підготовці навчальних матеріалів щодо застосування плати за експлуатаційну готовність для реалізації суспільно значимих проєктів (довідка від 12.12.2019 № 42/1).

Положення дисертаційної роботи використано у навчальному процесі Національного університету «Києво-Могилянська академія» при підготовці навчальних дисциплін «Фінанси», «Гроші та кредит», «Бюджетна система» та «Основи прогнозування та планування бюджету» для студентів бакалаврської та магістерських програм факультету економічних наук (довідка від 14.01.2020 №34).

Особистий внесок здобувача полягає у розкритті сутності системи фінансового забезпечення досягнення сталого розвитку на засадах Цілей сталого розвитку. Наукові результати та висновки, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні та методологічні положення, результати дисертаційної роботи доповідалися на науково-практичних конференціях: «Розвиток економіки в умовах макроекономічної нестабільності: світова та українська практика» (м. Київ, 2016 р.), «Фінансово-економічний та суспільний світовий розвиток: сучасні тренди і перспективи» (м. Київ, 2017 р.), «Фінансова політика як складова економічного розвитку» (м. Київ, 2017 р.), «Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи» (м. Львів, 2017 р.), «Стратегії та тренди економічного розвитку країн під впливом інновацій» (м. Київ, 2018 р.), «Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення» (м. Львів, 2018 р.), «Національні та світові фінансово-економічні системи в умовах сучасних викликів» (м. Київ, 2019 р.), «Фінансова політика як складова економічного розвитку» (м. Київ, 2020 р.), «Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення» (м. Львів, 2020 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації опубліковано в 16 наукових працях, у тому числі шести статтях у наукових фахових виданнях загальним обсягом 4,0 друк. арк.

Обсяг та структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 290 сторінок, основний зміст роботи викладено на 182 сторінках. Дисертація містить 8 таблиць, 15 рисунків та 11 додатків, список використаних джерел включає 252 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі дисертаційної роботи розкрито актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт та предмет, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади державної фінансової підтримки сталого розвитку країн» розкрито економічну сутність формування глобальної стратегії сталого розвитку, узагальнено та систематизовано зарубіжний досвід розроблення та реалізації національних та місцевих стратегій сталого розвитку.

Формування глобальної стратегії сталого розвитку як нової парадигми розвитку суспільства розпочалося декілька століть тому. Водночас лише з 2000 року, після схвалення «Декларації тисячоліття Організації Об'єднаних Націй», запровадження цього підходу набуло сталості та почало розповсюджуватися в світі. Нові орієнтири щодо розвитку людства було визначено у стратегії ООН «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», схваленою у вересні 2015 року. Цим документом визначено амбітні 17 Цілей сталого розвитку та 169 завдань у економічній, екологічній та соціальній сферах, які мають бути вирішені задля їх досягнення. Схвалення цієї стратегії поставило перед усіма країнами світу завдання щодо адаптації національних стратегічних документів до Цілей сталого розвитку та розроблення системи фінансового забезпечення реалізації передбачених ними заходів.

Важливу роль у цьому контексті було приділено визначенню глобальних та національних індикаторів Цілей сталого розвитку, а також запровадженню моніторингу прогресу країн світу у їх досягненні, що надасть змогу своєчасно виявляти проблеми, які виникають у цій сфері, та передбачати заходи щодо їх розв'язання. Для здійснення такого моніторингу у єдиній системі координат у всіх країнах світу, ООН встановлено глобальне середовище індикаторів, які призначені для здійснення обзору прогресу у досягненні Цілей сталого розвитку на глобальному рівні базуючись на даних окремих країн. У той же час, що б здійснювати подібні оцінки, данні, надані країнами, мають бути співставними, стандартизованими та достовірними. На жаль, у теперішній час далеко не всі країни, навіть ті, які вирішили долучитися до моніторингу показників, що входять до складу глобального середовища індикаторів, готові до цього. Головним чином це обумовлено відсутністю джерел інформації для збору відповідних показників, складністю у трансформації систем національної звітності, низьким інституційним потенціалом статистичних служб та органів державного й місцевого управління, відсутністю необхідних фінансових ресурсів для забезпечення збору відповідних даних. З огляду на це та зважаючи на важливість моніторингу досягнення Цілей сталого розвитку, ООН надає країнам світу сприяння щодо створення національних платформ звітності та розповсюдження даних, а також щодо розбудови інструментарію для збору, звітування та оприлюднення таких даних.

Досягнення Цілей сталого розвитку не є можливим без розроблення документів, що визначають стратегію розвитку країни на довгострокову перспективу, базуючись на відповідних національних індикаторах Цілей

сталого розвитку. Наявність подібних документів є надзвичайно важливою для організації системної та скоординованої діяльності публічної влади, бізнесу та суспільства щодо сталого розвитку та покращення на цій основі стану навколишнього середовища й якості життя людей. Вони забезпечують стійкість системи державного управління, закладають основу для прогнозування майбутнього, сприяють мобілізації наявних ресурсів, є передумовою для отримання фінансової та технічної допомоги ООН й інших міжнародних організацій для розв'язання найбільш критичних проблем, що перешкоджають досягненню національних Цілей сталого розвитку. Міжнародні організації впроваджують цілий ряд програм, метою яких є сприяння країнам у розробленні та впровадженні подібних стратегічних документів. Одним з прикладів такої допомоги є Програма ЄБРР «Зелені міста», в рамках якої вже третій рік поспіль надається допомога містам у розробленні планів дій щодо створення екологічно безпечних міст та забезпечується фінансування інфраструктурних проєктів, реалізація яких передбачена цими планами.

Важливу роль у розробленні та реалізації стратегій сталого розвитку, що базуються на національних індикаторах Цілей сталого розвитку, відіграє належне інституційне середовище управління сталим розвитком. В світі накопичено вагомий досвід у цій сфері. Існує багато успішних моделей управління, які можуть бути застосовані країнами, що приєднуються до цього процесу. Зарубіжний досвід доводить, що інституція, відповідальна за координацію діяльності у цій сфері, повинна мати достатні права та повноваження, які б дали їй змогу мобілізувати зусилля всіх органів державного та місцевого управління, що мають відношення до вирішення завдань щодо забезпечення сталого розвитку в контексті Цілей сталого розвитку.

Досягнення цільових показників національних та місцевих стратегій сталого розвитку є можливим з урахуванням реалізації проєктів, якими передбачено створення інфраструктури, критичної для досягнення Цілей сталого розвитку. З огляду на це, запорукою успішної реалізації національних та місцевих стратегій є розроблення інфраструктурних планів, до яких мають бути включені проєкти, що передбачається реалізувати з використанням бюджетних коштів, або відповідно до яких публічна влада бере відповідні зобов'язання перед міжнародними фінансовими організаціями. Зазначені проєкти мають бути пріоритезовані з урахуванням їх важливості для суспільства та їх впливу на досягнення національних індикаторів Цілей сталого розвитку, а також зважаючи на певні бюджетні обмеження. В світі існує цілий ряд методологічних підходів для здійснення такої пріоритезації. Найбільш відомою та розповсюдженою є методологія пріоритезації інфраструктурних проєктів Світового банку, застосування якої підвищує ефективність використання бюджетних коштів для підготовки та реалізації проєктів розвитку інфраструктури.

Світовий досвід доводить, що реалізація політики сталого розвитку на рівні країн та регіонів, міст є можливою з урахуванням формування системи фінансового забезпечення інфраструктурного розвитку територій. Існує декілька основних джерел фінансування інфраструктурних проєктів: капітальні видатки державного та місцевих бюджетів, запозичення від міжнародних фінансових організацій під державні або муніципальні гарантії; кошти приватних інвесторів на умовах державно-приватного партнерства. Одним з вагомих фінансових джерел, застосування якого передбачено Цілями сталого розвитку, є також фінансова допомога для розвитку, яка відіграє важливу роль щодо сприяння сталому розвитку країн, що розвиваються. Між тим, ефективне використання всіх цих джерел фінансування можливе лише за умов наявності у стратегічних документах довгострокового характеру фінансових механізмів реалізації запланованих ними заходів.

Важливу роль у досягненні Цілей сталого розвитку на сучасному етапі трансформаційних перетворень відіграє державно-приватне партнерство. Зазначене базується на висновку про те, що навіть теоретично не є можливим забезпечити створення інфраструктури, яка визнана критичною для досягнення Цілей сталого розвитку, виключно за рахунок бюджетних коштів та фінансової допомоги для розвитку, особливо у країнах економік, що розвиваються. Залучення приватного бізнесу для модернізації інфраструктури визначено як одне з завдань Цілей сталого розвитку 17 «Глобальне партнерство для розвитку»; про важливість державно-приватного партнерства для розв'язання інфраструктурних проблем було наголошено на Саміті ООН, де ухвалювалися Цілі сталого розвитку. У теперішній час в світі існує велика кількість реалізованих проєктів державно-приватного партнерства; опрацьовані підходи до застосування цього механізму залежно від економічної ситуації в країнах та стану їх інфраструктурної сфери. Цей механізм активно розвивається в частині забезпечення створення стимулів для участі приватного бізнесу у проєктах, які спрямовані на досягнення Цілей сталого розвитку. Одним з важливих кроків у цій сфері стало розроблення Європейською економічною комісією ООН нової моделі державно-приватного партнерства – «Державно-приватні партнерства, спрямовані на людину», яка застосовується для суспільно значущих проєктів, результатом реалізації яких має стати поліпшення стану навколишнього середовища та підвищення якості життя людей. Впровадження цієї моделі поставило на порядок денний питання удосконалення фінансових механізмів стимулювання сталого розвитку та, відповідно, підходів до державної підтримки розвитку інфраструктури, критичної для досягнення Цілей сталого розвитку, й запровадження моніторингу фіскальних ризиків у проєктах державно-приватного партнерства.

Другий розділ «Становлення та розвиток державної фінансової підтримки сталого розвитку України» присвячено дослідженню державної політики щодо забезпечення сталого розвитку в Україні та аналізу ефективності фінансових механізмів забезпечення сталого розвитку в контексті досягнення національних Цілей сталого розвитку.

Україна приєдналася до країн світу, які взяли зобов'язання забезпечити сталий розвиток відповідно до глобальних Цілей сталого розвитку. В країні розроблена та у вересні 2017 року схвалена Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». У цьому документі визначено 86 завдань розвитку та 172 базових показника щодо досягнення Цілей сталого розвитку з урахуванням особливостей національного розвитку. Більшість показників національних Цілей сталого розвитку підлягають кількісному вимірюванню. У той же час, органи державної статистики країни поки у необхідній мірі ще не готові до їх повноцінної оцінки. На сьогодні інформація збирається лише щодо 96 показників, у тому числі за 52 показниками – у повній відповідності до існуючих міжнародних стандартів; за 44 показниками – у неповній відповідності. З метою розв'язання проблем, що існують у цій сфері, у серпні 2019 року Урядом схвалено розпорядження, що регулює процес збору даних для моніторингу досягнення Цілей сталого розвитку. Зазначений документ заклав основу для розвитку національної статистичної системи у відповідності до вимог ООН у цій сфері.

У вересні 2019 року прийнято Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», яким закладено основу для застосування системного підходу до забезпечення сталого розвитку на довгострокову перспективу. Цим документом Кабінету Міністрів України доручено провести аналіз прогнозних і програмних документів з урахуванням національних Цілей сталого розвитку та запровадити дієву систему їх реалізації, включаючи визначення механізмів досягнення національних Цілей сталого розвитку з подальшим щорічним звітуванням. Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України розроблено систему моніторингу досягнення національних індикаторів Цілей сталого розвитку в Україні. Опубліковано перший моніторинговий звіт «Цілі сталого розвитку – Україна. 2019».

В Україні побудована розвинена система фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку. В рамках Державного бюджету України існує низка джерел фінансування проєктів розвитку інфраструктури: капітальні видатки, що спрямовуються на реалізацію державних інвестиційних проєктів, відібраних відповідно до вимог Закону України «Про інвестиційну діяльність»; спеціальні бюджетні фонди цільового спрямування у складі державного бюджету, зокрема Державний фонд регіонального розвитку, Державний дорожній фонд, Державний фонд розвитку водного господарства. Крім того, у багатьох містах існують окремі цільові фонди, створені в рамках спеціальних фондів місцевих

бюджетів, які використовуються задля інфраструктурного розвитку територій. У той же час, на сучасному етапі трансформаційного розвитку України та з урахуванням завдань щодо досягнення Цілей сталого розвитку, існуючі механізми використання бюджетних коштів для фінансування інфраструктури мають бути удосконалені.

Проведене дослідження довело, що при визначенні проєктів, які фінансуються за рахунок державного бюджету, не проводиться аналіз відповідності цих проєктів пріоритетам, визначеним у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», та відповідно, їх впливу на досягнення національних індикаторів Цілей сталого розвитку (табл. 1). Порядки використання коштів спеціальних фондів державного бюджету, метою яких є стимулювання економічного розвитку на рівні країни та регіонів, а також вибору державних інвестиційних проєктів, не заохочують ініціаторів цих проєктів враховувати пріоритети державної /регіональної політики та Цілі сталого розвитку. Зазначене свідчить про необхідність удосконалення порядків використання бюджетних коштів за всіма відповідними бюджетними програмами шляхом перегляду чинного правового регулювання на рівні актів Кабінету Міністрів України.

Таблиця 1

**Видатки Державного бюджету України
на державні інвестиційні проєкти у 2018–2019 роках, млн грн**

Галузь	2018	2019
Освіта	3 027,02	207,55
Дорожня інфраструктура	1 814,16	2 551,76
Авіа безпека	1 171,99	5 043,04
Охорона здоров'я	1 099,92	1 174,92
Вода та теплозабезпечення	49,15	83,36
Культура та спорт	1,33	48,35
Інші	0	21,70
Всього	7 163,57	9 130,68

Важливим елементом системи фінансового забезпечення сталого економічного розвитку у відповідності до національних Цілей сталого розвитку є фінансові ресурси, що залучаються Україною для реалізації інфраструктурних проєктів у формі запозичень від міжнародних фінансових організацій та іноземних держав і банків. Зважаючи на те, що міжнародні фінансові організації виділяють фінансові ресурси базуючись на національних стратегіях та планах, майже всі проєкти, що фінансуються за рахунок цього джерела, є пріоритетними для країни та в цілому здійснюють позитивний вплив на досягнення Цілей сталого розвитку (табл. 2). У той же час, вибірка коштів за проєктами, які фінансуються за рахунок запозичень від міжнародних фінансових організацій, іноземних держав та банків, та мають вигідні для країни умови довгострокового

фінансування критичної для життєдіяльності людей інфраструктури, є незначною, що суттєво обмежує наявні можливості країни для забезпечення сталого розвитку. Однією з важливих проблем у цій сфері є недостатня інституційна спроможність публічної влади та відсутність належної відповідальності за неефективну діяльність з супроводження таких проєктів міністерствами та групами управління проєктами. З огляду на зазначене, актуальним є удосконалення інституційних механізмів управління реалізацією проєктів, що фінансуються за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій.

Таблиця 2

Обсяг залучених Україною запозичень від міжнародних фінансових організацій та іноземних держав і банків за галузями станом на 31.12.2019, млн євро

Міжнародні фінансові організації, іноземні держави та банки	Дороги	Транспорт	Енергетика	Водо- та тепло-забезпечення	Охорона здоров'я	Освіта	Інші
Всього запозичень від міжнародних фінансових організацій:	1828,4	974	1698,4	9913,4	191,7	150	2028,4
Всього, у т.ч. за великими проєктами:	1678,4	974	1698,4	9849,4	191,7	120	1553,4
Міжнародний банк реконструкції та розвитку	703,4		337,9	555,4	191,7		446,4
Європейський банк реконструкції та розвитку	450	312	495				
Європейський інвестиційний банк	525	662	675	415,5		120	1000
Кредитна установа для відбудови			190,5	17			107
Японське агентство міжнародного співробітництва				8861,5			

Кошти державного та місцевих бюджетів в Україні, а також фінансові ресурси, що залучаються від міжнародних фінансових організацій, є недостатніми для розв'язання проблем, що існують у сфері інфраструктури, наявність якої є критичною для досягнення національних Цілей сталого розвитку. Для цього важливим є участь у реалізації довгострокових та фінансово значних проєктів приватного бізнесу на умовах державно-приватного партнерства. Міста вже мають певний досвід залучення приватного бізнесу для реалізації суспільно значимих проєктів, зокрема, тих, які здійснюються на виконання стратегій сталого розвитку міст. Водночас таке партнерство поки що не стосується реалізації інфраструктурних проєктів та здійснюється поза межами державно-приватного партнерства.

Україна має відповідні потенційні можливості щодо залучення фінансових ресурсів для модернізації інфраструктури на умовах державно-приватного партнерства. Законодавство у сфері державно-приватного партнерства відповідає міжнародним практикам та є сприятливим для залучення бізнесу в інфраструктуру. У той же час, наявний потенціал державно-приватного партнерства майже не використовується для реалізації пріоритетних завдань держави щодо підвищення якості життя населення та покращення умов для ведення бізнесу. Значною мірою це пояснюється недостатньою інституційною спроможністю публічної влади; її незацікавленістю ініціювати важливі для країни, інфраструктурні проєкти з використанням механізму державно-приватного партнерства; неврегульованістю у бюджетному законодавстві окремих питань застосування механізмів державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства, що передбачені чинним законодавством. Зокрема, важливим є запровадження стимулів для зацікавленості приватного бізнесу інвестувати у першу чергу в ті інфраструктурні проєкти, реалізація яких є важливою з огляду на досягнення національних індикаторів Цілей сталого розвитку. Як результат, в країні основна увага приділяється реалізації на умовах державно-приватного партнерства комерційно привабливих проєктів, а не тих, які створюють інфраструктуру, критичну для досягнення Цілей сталого розвитку.

Зазначене свідчить про необхідність доопрацювання наявних фінансових механізмів в частині запровадження аналізу пропонованих проєктів на їх відповідність Цілям сталого розвитку, зокрема, визначеним державою національним цільовим індикаторам Цілей сталого розвитку.

Дослідження виявило актуальність розроблення методологічних засад пріоритезації інфраструктурних проєктів з огляду на їх вплив на досягнення цільових показників державних та міських стратегій соціально-економічного розвитку та розроблення фінансових механізмів державної підтримки досягнення Цілей сталого розвитку. Важливим також є підвищення інституційної спроможності публічної влади та забезпечення системної роботи Уряду щодо використання коштів, передбачених як запозичення в рамках програм міжнародних фінансових організацій та у проєктах державно-приватного партнерства.

У третьому розділі «Напрями розвитку державної фінансової підтримки сталого розвитку в Україні» удосконалено методологічні засади підвищення ефективності використання державних капітальних видатків й запозичень від міжнародних фінансових організацій та надано рекомендації щодо стимулювання залучення приватного бізнесу до досягнення національних Цілей сталого розвитку.

З урахуванням завдань, які були поставлені в Указі Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», запропоновано напрями розвитку механізмів державної фінансової підтримки сталого розвитку. Зокрема, надано обґрунтовані рекомендації щодо необхідності призначення державного уповноваженого з питань Цілей сталого розвитку; забезпечення врахування відповідних національних індикаторів при підготовці нових та адаптації існуючих програм стратегічного розвитку; підвищення інституційної спроможності органів державного управління та місцевого самоврядування з питань сталого розвитку.

Важливим питанням у досягненні Цілей сталого розвитку є налагодження дієвого моніторингу та контролю. В цілому діяльність державного управління у цій сфері можна вважати ефективною. Врегульовано питання збору даних для здійснення моніторингу реалізації Цілей сталого розвитку; започатковано підготовку щорічних моніторингових звітів з оцінки прогресу досягнення конкретних Цілей сталого розвитку та тематичних національних доповідей, моніторингового звіту з оцінки прогресу досягнення Цілей сталого розвитку один раз на п'ять років. У той же час, з огляду на міжнародний досвід вважається за необхідне запровадити додаткові заходи у цій сфері. Зокрема, важливо розширити перелік питань, що підлягають моніторингу, включивши до нього оцінку відповідності державних та міських програм національним індикаторам Цілей сталого розвитку, передбачити підготовку моніторингових звітів органами місцевого самоврядування. Це надало б додаткові переваги у впровадженні ідеології сталого розвитку в практичну діяльність органів публічної влади, як державної, так і місцевої.

Важливим питанням реалізації політики сталого розвитку є формування системи фінансового забезпечення реалізації національної, галузевих, місцевих стратегій сталого розвитку, у першу чергу, шляхом створення ефективних механізмів фінансування інфраструктурних проєктів, що є критичними для досягнення Цілей сталого розвитку.

Система державної фінансової підтримки забезпечення сталого розвитку полягає у сукупності створення інституційних засад в сфері стратегічного розвитку на державному і місцевому рівні та забезпечення ефективного використання коштів державного бюджету і приватних інвестицій задля досягнення національних Цілей сталого розвитку, зокрема шляхом удосконалення механізмів державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства в частині розвитку бюджетного регулювання надання державних гарантій для проєктів державно-

приватного партнерства, запровадження довгострокових бюджетних зобов'язань при застосуванні цього механізму для реалізації суспільно значимих проєктів, а також використання бюджетних фондів, створених у складі спеціального фонду державного бюджету, як джерела виплати за експлуатаційну готовність за проєктами державно-приватного партнерства.

В цілому Україна має розвинуту систему управління державними капітальними видатками. Водночас, існуюча система фінансового забезпечення інфраструктурного розвитку є недостатньо ефективною та потребує адаптації до завдань, що стоять перед країною в контексті досягнення Цілей сталого розвитку. Зважаючи на обмежений обсяг бюджетних та запозичених коштів, які б могли бути використані для модернізації існуючої та створення нової інфраструктури, актуальним є запровадити пріоритезацію інфраструктурних проєктів, які плануються реалізовувати з використанням коштів державного бюджету.

В світі існує декілька методологій пріоритезації інвестиційних проєктів, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів, застосування яких продемонструвало позитивні результати у багатьох країнах світу. Найбільш затребуваними вони є у країнах з високими інвестиційними потребами, наявністю фіскальних обмежень публічних бюджетів, недостатньою інституційною спроможністю публічної влади в плануванні інвестицій та практикою застосування підходів до вибору проєктів, фінансування яких здійснюється з залученням коштів державного та місцевих бюджетів. Зазначені характеристики притаманні Україні, що свідчить про актуальність розроблення методології пріоритезації інфраструктурних проєктів або адаптації однієї з тих, що продемонстрували успішне використання у інших країнах світу, та запровадження її в Україні. Зазначене надасть змогу підвищити ефективність бюджетних видатків з огляду на досягнення Цілей сталого розвитку. В цьому контексті корисним також вважається здійснення пріоритезації інфраструктурних проєктів на етапі проведення оцінки проєктних пропозицій для державного інвестування. Це надасть змогу не витратити бюджетні кошти на підготовку ґрунтовних та вартісних техніко-економічних обґрунтувань для проєктів, які не є пріоритетними для країни на даному етапі та не будуть профінансовані у середньостроковій перспективі.

Дієвим та ефективним механізмом розбудови інфраструктури у країнах економік, що розвиваються, й можливості публічних бюджетів яких є обмеженими, є державно-приватне партнерство. На важливості залучення приватного бізнесу для досягнення Цілей сталого розвитку було наголошено після схвалення Цілей сталого розвитку й всі агенції ООН працюють над пристосуванням діючих моделей державно-приватного партнерства до застосування їх для досягнення сталого розвитку. Результатом цієї діяльності стало створення під егідою ЄЕК ООН нової моделі державно-приватного партнерства – «Державно-приватні партнерства, спрямовані на людину», яка потребує розвитку механізмів стимулювання

приватного бізнесу до інвестування у проекти, якими передбачено створення критичної для досягнення Цілей сталого розвитку інфраструктури. Зазначена модель передбачає принципово новий підхід до прийняття рішень у сфері державно-приватного партнерства як публічною владою, так і бізнесом. Рішення про реалізацію проекту на умовах державно-приватного партнерства має схвалюватися з огляду на його важливість для забезпечення належної якості життя людей, а не тільки базуючись на фінансовій привабливості проекту, як це зазвичай відбувається.

Зважаючи на зазначене та враховуючи публічний інтерес державно-приватне партнерство в Україні також доцільно розглядати переважно як джерело створення інфраструктури, що є критичною для досягнення Цілей сталого розвитку, наприклад, такої як дороги у сільській місцевості, системи водопостачання та водовідведення, підприємства з очищення стоків та поводження з побутовими відходами, інфекційні лікарні тощо. Використання моделі державно-приватного партнерства для реалізації таких проектів вимагає розвитку механізмів державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства за формами, які відповідають міжнародним практикам. Водночас, окремі з цих форм, наприклад, надання державних та місцевих гарантій не можуть бути застосовані без удосконалення бюджетного регулювання. Деякі форми державної підтримки державно-приватного партнерства, наприклад, фінансування за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та інших джерел згідно із загальнодержавними та місцевими програмами, не завжди відповідають строками реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства, а отже це ускладнює їх застосування. Низка передбачених законом форм державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства має обмежені можливості для застосування, які можуть бути суттєво розширені в разі внесення змін до бюджетного законодавства стосовно надання можливостей органам публічної влади брати довгострокові зобов'язання в рамках здійснення державно-приватного партнерства, як це вже існує для енергосервісних контрактів.

Важливим є удосконалення бюджетного регулювання оцінки фіскальних ризиків державного партнера за проектами державно-приватного партнерства, що потребує запровадження моніторингу у цій сфері та застосування сучасних методологічних підходів до управління ризиками за проектами державно-приватного партнерства. Певні кроки у цьому напрямку зроблені, зокрема Бюджетний кодекс України доповнено положенням щодо управління фіскальними ризиками, затверджено методику оцінювання фіскальних ризиків. Водночас, інституційне та методологічне забезпечення у цій сфері потребує подальшого розвитку.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження теоретико-методологічних засад формування системи державного фінансового забезпечення сталого розвитку зроблені наступні висновки:

1. Теоретико-методологічні засади формування системи державної фінансової забезпечення сталого розвитку як нової парадигми суспільного розвитку потребують удосконалення з урахуванням сутності підходів, що запроваджуються ООН в контексті Цілей сталого розвитку. Основними факторами, на яких має базуватися розвиток цієї системи, є визначення державних пріоритетів на довгострокову перспективу у відповідності до Цілей сталого розвитку та завдань, які мають бути вирішені задля досягнення відповідних національних індикаторів; створення інституційного середовища щодо управління сталим розвитком; запровадження моніторингу та контролю у цій сфері; визначення інфраструктури, критичної для досягнення Цілей сталого розвитку, та потенційних фінансових джерел її створення; формування механізмів державної фінансової підтримки сталого розвитку.

2. Аналіз зарубіжного досвіду вирішення комплексних та складних у реалізації питань, що виникають на шляху формування та реалізації стратегій сталого розвитку й системи їх фінансового забезпечення, довів, що основним фактором у цій сфері є адаптація національних систем планування сталого розвитку до Цілей сталого розвитку, співвіднесення цілей державних та місцевих стратегій і планів, а також завдань та цільових показників їх виконання до відповідних національних індикаторів, запровадження моніторингу та контролю щодо Цілей сталого розвитку. Досягти Цілі сталого розвитку можливо за умови створення інфраструктури, яка є критичною для забезпечення належної якості життя, та розвитку системи державної фінансової підтримки реалізації пріоритетних для країн інвестиційних проєктів.

3. Необхідною умовою досягнення Цілей сталого розвитку є наявність розвинутої національної інституційної структури управління сталим розвитком. Позитивною є практика визначення національних уповноважених з питань Цілей сталого розвитку, налагодження статистичних спостережень у цій сфері, запровадження дійової системи моніторингу та контролю, включаючи парламентський контроль за діяльністю урядів щодо досягнення Цілей сталого розвитку, залучення до цього процесу всіх верств суспільства. Важливим є підвищення інституційної спроможності публічної влади з питань планування розвитку на засадах Цілей сталого розвитку та проведення інформаційних заходів з питань сталого розвитку.

4. Реалізація політики сталого розвитку є можливою за умов формування ефективної системи фінансового забезпечення національних, галузевих, місцевих стратегій сталого розвитку та відповідних

інфраструктурних планів. Для успішної реалізації пріоритетних для країни проєктів, що включаються до таких планів, необхідно проаналізувати наявні джерела їх фінансування, та здійснити заходи, що забезпечать їх ефективне використання з огляду на досягнення національних Цілей сталого розвитку. З огляду на міжнародний досвід такими заходами можуть стати встановлення критеріїв відбору проєктів, що плануються до фінансування за рахунок коштів державного бюджету або за рахунок запозичень від міжнародних фінансових організацій, залучених під державні гарантії, базуючись на національних Цілях сталого розвитку; застосування апробованих в світі методологій здійснення мультикритеріального аналізу для вибору пріоритетних проєктів з урахуванням зазначених критеріїв; стимулювання спрямування інвестицій приватного бізнесу, що здійснюються з використанням механізму державно-приватного партнерства, у проєкти створення інфраструктури, критичної для досягнення Цілей сталого розвитку; підвищення інституційної спроможності публічної влади в сфері фінансового забезпечення сталого розвитку.

5. В Україні сформовано підґрунтя для забезпечення сталого розвитку відповідно до глобальних Цілей сталого розвитку. Визначено національні цілі сталого розвитку та національні індикатори досягнення Цілей сталого розвитку, більшість з яких підлягають кількісному вимірюванню; закладено підвалини для здійснення моніторингу у цій сфері; визначено завдання щодо приведення стратегій та планів соціально-економічного розвитку країни у відповідність до Цілей сталого розвитку. У той же час, недостатньо врегульованими лишаються питання визначення цільових показників загальнодержавних, галузевих та міських стратегій, відсутня практика підготовки інфраструктурних планів на виконання цих стратегічних документів. Потребують удосконалення методологічні підходи визначення оптимальних фінансових механізмів реалізації проєктів, що сприятимуть забезпеченню сталого розвитку, зокрема в частині впровадження аналізу пропонованих для фінансування інфраструктурних проєктів на їх відповідність національним індикаторам Цілей сталого розвитку.

6. Для підвищення ефективності державних видатків з огляду на їх вплив на досягнення Цілей сталого розвитку актуальним є розроблення методологічних засад пріоритезації проєктів, що фінансуються за рахунок капітальних видатків державного бюджету та бюджетних програм у складі державного бюджету, на основі їх відповідності національним індикаторам Цілей сталого розвитку; запровадження сучасних підходів до розгляду проєктів, що пропонуються для фінансування за рахунок бюджетних коштів; удосконалення на цій основі порядків використання бюджетних коштів, що спрямовуються на розвиток інфраструктури.

7. Проєкти, що фінансуються за рахунок запозичень від міжнародних фінансових організацій, іноземних держав та банків, є пріоритетними для

країни та здійснюють позитивний вплив на досягнення Цілей сталого розвитку. Умови їх реалізації є достатньо вигідними для фінансування критичної для життєдіяльності людей інфраструктури. У той же час, вибірка коштів за цими проєктами є низькою, що суттєво обмежує наявні можливості країни для забезпечення сталого розвитку. За цих умов актуальним вважається удосконалення інституційних механізмів управління реалізацією проєктів, що фінансуються за рахунок запозичень від міжнародних фінансових організацій, підвищення інституційної спроможності публічної влади у цій сфері та посилення контролю за використанням відповідних коштів.

8. В країні створено сприятливі умови для залучення фінансових ресурсів для модернізації інфраструктури, критичної для досягнення Цілей сталого розвитку на умовах державно-приватного партнерства. Інституційні засади у цій сфері відповідають міжнародним практикам та є сприятливим для залучення бізнесу. У той же час, наявний потенціал не використовується повною мірою внаслідок низької спроможності публічної влади у цій сфері; неврегульованості окремих питань застосування механізмів державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства, відсутності стимулів для інвестування у інфраструктурні проєкти, реалізація яких є важливою з огляду на досягнення національних індикаторів Цілей сталого розвитку.

9. При формуванні системи державної фінансової підтримки забезпечення сталого розвитку слід врахувати, що у теперішній час більшість проєктів, метою реалізації яких є створення інфраструктури, критичної для досягнення національних Цілей сталого розвитку, не є окупними за рахунок плати споживачів з огляду на низький платоспроможний попит населення. За користування деякими інфраструктурними об'єктами, що є важливими для суспільства, наприклад, інфекційні лікарні, дороги у сільській місцевості, взагалі не можливо встановити плату. З огляду на зазначене, залучення до реалізації таких проєктів бізнесу на умовах державно-приватного партнерства не є можливим без надання державної підтримки. Без цього бізнес обмежиться фінансуванням комерційно привабливих проєктів та не долучиться до завдань створення критичної для досягнення Цілей сталого розвитку інфраструктури.

10. Система державної фінансової підтримки забезпечення сталого розвитку полягає у сукупності створення інституційних засад в сфері стратегічного розвитку на державному і місцевому рівні та забезпечення ефективного використання коштів державного бюджету і приватних інвестицій задля досягнення національних Цілей сталого розвитку, зокрема шляхом удосконалення механізмів державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства в частині розвитку бюджетного регулювання надання державних гарантій для проєктів державно-

приватного партнерства, запровадження довгострокових бюджетних зобов'язань при застосуванні цього механізму для реалізації суспільно значимих проєктів, а також використання спеціальних бюджетних фондів у складі державного бюджету як джерела виплати за експлуатаційну готовність.

11. Розроблення механізмів державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства має відбуватися одночасно з удосконаленням системи оцінки фіскальних ризиків в частині запровадження моніторингу ризиків державних партнерів за проєктами державно-приватного партнерства та управління ними протягом дії відповідних договорів. На інституційному рівні закладено основи для розвитку відповідних механізмів, водночас, методологічне забезпечення у цій сфері потребує подальшого удосконалення з використанням наукових методів дослідження.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у наукових фахових виданнях:

1. Мар'янович М.Е. Перспективні напрями розвитку фінансових механізмів досягнення Цілей сталого розвитку до 2030 року. *Наукові записки НаУКМА. Серія: Економічні науки*. 2016. Том 1. Вип. 1. С. 125–131. (0,4 друк. арк.)

2. Мар'янович М.Е. Роль державно-приватного партнерства в досягненні Цілей сталого розвитку до 2030 року. *Наукові записки НаУКМА. Серія: Економічні науки*. 2017. Том 2. Вип. 1. С. 98–102. (0,3 друк. арк.)

3. Мар'янович М.Е. Державні капітальні видатки та державні фонди в системі фінансового забезпечення розвитку інфраструктури України. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.157 (0,6 друк. арк.)

4. Мар'янович М.Е. Національні індикатори досягнення Цілей сталого розвитку та їх роль у порядку денному ООН до 2030 року. *Інноваційна економіка*. 2019. № 5–6. С. 133–138. (0,4 друк. арк.)

5. Мар'янович М.Е. Роль міжнародних фінансових організацій у розбудові критичної інфраструктури для досягнення Цілей сталого розвитку в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 152–157. (0,4 друк. арк.)

6. Лук'яненко І.Г., Мар'янович М.Е. Роль державно-приватного партнерства в розбудові критичної інфраструктури для досягнення Цілей сталого розвитку в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 1. С. 291–297. (0,4 друк. арк.)

в інших виданнях:

7. Мар'янович М.Е. Цільові індикатори стратегій сталого розвитку. *Розвиток економіки в умовах макроекономічної нестабільності: світова та українська практика*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 січня 2016 р.) Київ: НаУКМА, 2016. С. 48–49. (0,1 друк. арк.)

8. Мар'янович М.Е. Міжнародна технічна допомога та її роль у забезпеченні сталого розвитку. *Фінансово-економічний та суспільний світовий розвиток: сучасні тренди і перспективи*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 січня 2017 р.). Київ: НаУКМА, 2017. С. 68–70. (0,2 друк. арк.)

9. Мар'янович М.Е. Фінансова складова глобального партнерства для досягнення цілей економічного розвитку. *Фінансова політика як складова економічного розвитку*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 12–13 квітня 2017 р.). Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. С. 232–234. (0,2 друк. арк.)

10. Мар'янович М.Е. Європейський досвід реалізації проєктів державно-приватного партнерства: перспективи для України. *Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 18–19 травня 2017 р.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. С. 46–47. (0,1 друк. арк.)

11. Мар'янович М.Е. Адаптація глобальної стратегії до національних завдань Цілей сталого розвитку в Україні. *Стратегії та тренди економічного розвитку країн під впливом інновацій*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 січня 2018 р.). Київ: НаУКМА, 2018. С. 42–43. (0,1 друк. арк.)

12. Мар'янович М.Е. Перспективи розвитку партнерства в Україні в рамках досягнення Цілей сталого розвитку. *Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 24–25 квітня 2018 р.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. С. 171–172. (0,1 друк. арк.)

13. Мар'янович М.Е. Розвиток розумних міст як шлях до сталого розвитку. *Національні та світові фінансово-економічні системи в умовах сучасних викликів*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 січня 2019 р.). Київ: НаУКМА, 2019. С. 39–40. (0,1 друк. арк.)

14. Мар'янович М.Е. Фінансове забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку. *Фінансова політика як складова економічного розвитку*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15–16 квітня 2020 р.). Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 19–21. (0,2 друк. арк.)

15. Мар'янович М.Е. Запровадження пріоритезації інфраструктурних проєктів в контексті досягнення Цілей сталого розвитку в Україні. *Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та*

перспективи вирішення: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 29–30 квітня 2020 р.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. С. 21–22. (0,1 друк. арк.)

16. Мар'янович М.Е. Становлення системи фінансового забезпечення сталого розвитку в Україні. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. Kosice, Slovakia, 2020. Vol. 8. № 3. P. 147–150. (0,3 друк. арк.)

АНОТАЦІЯ

Мар'янович М.Е. Державне фінансове забезпечення сталого розвитку України. – Рукопис.

Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Київський національний торговельно-економічний університет, Київ, 2020.

Розкрито сутність формування системи державного фінансового забезпечення сталого розвитку, що полягає у сукупності створення інституційних засад в сфері стратегічного економічного розвитку на державному і місцевому рівні та забезпечення ефективного використання бюджетних коштів і приватних інвестицій задля досягнення національних Цілей сталого розвитку, у тому числі удосконалення механізмів державної фінансової підтримки здійснення державно-приватного партнерства, надання державних гарантій, запровадження довгострокових бюджетних зобов'язань при застосуванні відповідного фінансово-бюджетного механізму для реалізації суспільно значимих проєктів.

Удосконалено підходи до розвитку фінансового забезпечення планування сталого розвитку, зокрема, шляхом посилення прозорості та координуючої функції держави щодо досягнення Цілей сталого розвитку, удосконалення системи фінансового моніторингу та контролю у цій сфері, підвищення фінансової спроможності органів публічного управління; основні засади щодо формування державної фінансової політики розвитку суспільно значимої інфраструктури, наявність якої є необхідною умовою досягнення національних індикаторів Цілей сталого розвитку, визначення відповідних джерел фінансування; методологічні підходи до запровадження у процес планування державних капітальних видатків дієвих фінансових механізмів реалізації інфраструктурних проєктів, що підвищить ефективність використання бюджетних коштів.

Узагальнено та систематизовано досвід застосування національних індикаторів Цілей сталого розвитку для оцінки ефективності видатків бюджету у країнах із розвинутою та трансформаційною економікою, що може стати основою для запровадження у бюджетний процес світових практик державної фінансової підтримки сталого розвитку.

Дістало подальшого розвитку підходи до підвищення ефективності використання запозичень міжнародних фінансових організацій, забезпечення соціально-економічного розвитку країни з урахуванням національних завдань щодо досягнення Цілей сталого розвитку, підвищення інституційної спроможності органів публічного управління; положення до оцінки фінансового потенціалу та ролі приватного сектору в країнах з трансформаційною економікою у забезпеченні сталого розвитку, у тому числі в частині формування відповідної інфраструктури в сфері життєзабезпечення, наявність якої суттєво впливає на стан навколишнього середовища та якість життя населення.

Ключові слова: державне фінансове забезпечення, сталий розвиток країни, фінансові механізми, державно-приватне партнерство, фінансова спроможність, бюджетні кошти, міжнародні фінансові організації, фінансовий потенціал, державні капітальні видатки.

ANNOTATION

Marianovych M.E. State financial support for sustainable development of Ukraine. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in economy: specialty 08.00.08 – Money, finance, and credit. – Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, 2020.

The essence of formation of the system of state financial support of sustainable development is revealed, which consists in creation of institutional bases in the field of strategic economic development at the state and local level and ensuring effective use of budgetary funds and private investments for achievement of national Sustainable Development Goals, support for the implementation of public-private partnership, the provision of state guarantees, the introduction of long-term budget commitments in the application of the appropriate financial and budgetary mechanism for the implementation of socially significant projects.

Approaches to the development of financial support for sustainable development planning have been improved, in particular, by strengthening the transparency and coordinating function of the state to achieve the Sustainable Development Goals, improving the system of financial monitoring and control in this area, increasing the financial capacity of public administration bodies; basic principles for the formation of state financial policy for the development of socially significant infrastructure, the availability of which is a necessary condition for achieving national indicators of the Sustainable Development Goals, the definition of appropriate sources of funding; methodological approaches to the introduction of effective financial mechanisms for the

implementation of infrastructure projects in the process of planning state capital expenditures, which will increase the efficiency of budget resources.

The experience of using national indicators of Sustainable Development Goals to assess the effectiveness of budget expenditures in countries with developed and transformational economies is generalized and systematized, which can be the basis for introducing into the budget process global practices of state financial support for sustainable development.

Approaches to increase the efficiency of borrowing by international financial organizations, ensure the socio-economic development of the country taking into account national objectives to achieve the Sustainable Development Goals, increase the institutional capacity of public administration bodies have been further developed; provisions for assessing the financial potential and role of the private sector in countries with economies in transformation in ensuring sustainable development, including the formation of appropriate infrastructure in the field of life support, the availability of which significantly affects the environment and quality of life.

Keywords: state financial support, sustainable development of the country, financial mechanisms, public-private partnership, financial capacity, budget resources, international financial organizations, financial potential, state capital expenditures.

МАР'ЯНОВИЧ МАРИНА ЕДУАРДІВНА

**ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 100 пр. Зам. 455.

Видавець і виготовлювач

Київський національний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м. Київ, Україна, 02156